

สรุปผลการวิจัย ปัญหา และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจะสำรวจภาษาที่ใช้พูดในจังหวัดปราจีนบุรีและสระแก้ว โดยศึกษาคำศัพท์และวรรณยุกต์ และนำผลการศึกษาที่ได้มาทำแผนที่ภาษาเพื่อแสดงบริเวณที่พูดภาษาต่าง ๆ

ในการศึกษานี้ได้ศึกษาจากข้อมูล 2 ส่วน คือ ข้อมูลคำศัพท์และวรรณยุกต์ ผู้วิจัยได้คัดเลือกหน่วยอรรถจำนวน 30 หน่วยอรรถมาใช้ในการศึกษาคำศัพท์ โดยคัดมาจากงานวิจัยของ จรุง บุญพันธ์ และวันทนีย์ พันธชาติ (2524) วิจินตน์ ภาณุพงศ์ (2530) และชลิตา โรจนวัฒน์ภูมิ (2533) ส่วนการศึกษาวรรณยุกต์ ผู้วิจัยได้ใช้คำที่ใช้ทดสอบวรรณยุกต์ ในช่อง B1-C1 C1-C2 และ C3-C4 ซึ่งนำมาจากเกณฑ์การคัดเลือกคำสำหรับทดสอบวรรณยุกต์ของศาสตราจารย์วิลเลียม เจ เก็คนี จำนวน 20 คู่ สาเหตุที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาวรรณยุกต์ประเภทดังกล่าว เพื่อที่จะใช้แยกบริเวณที่พูดภาษาไทยถิ่นกลางออกจากบริเวณที่พูดภาษาไทยโคราช ซึ่งถ้าบริเวณดังกล่าวพบว่าพูดภาษาไทยโคราช การศึกษาคำศัพท์เพียงอย่างเดียวจะไม่สามารถบอกได้แน่ชัดว่าเป็นภาษาไทยโคราช เพราะคำศัพท์ภาษาไทยโคราช มากกว่า 90% จะเหมือนกับภาษาไทยถิ่นกลางแต่เสียงวรรณยุกต์ไม่เหมือนกับภาษาไทยถิ่นกลาง¹ ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องศึกษาวรรณยุกต์เป็นการสนับสนุนอีกทางหนึ่งด้วย โดยใช้เป็นตัวแสดงความแตกต่างระหว่างภาษาไทยโคราช และภาษาไทยถิ่นกลาง

¹วิจินตน์ ภาณุพงศ์, เรื่องเดิม.

อีกทั้งยังเป็นการทดลองวิธีดำเนินการวิจัยรูปแบบใหม่ ในส่วนของการเก็บข้อมูลวรรณยุกต์โดยการส่งเป็นแบบสอบถามทางไปรษณีย์แทนการเดินทางไปสัมภาษณ์เจ้าของภาษาด้วยตนเอง เพื่อเป็นการประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย

การคัดเลือกจุดเก็บข้อมูล ผู้วิจัยเลือกโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติเป็นจุดเก็บข้อมูลในแต่ละตำบล และเก็บข้อมูลจากทุกตำบล ของทั้ง 2 จังหวัด รวม 116 ตำบล ผู้วิจัยได้คัดเลือกอาจารย์ใหญ่เป็นผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งได้รับความร่วมมืออย่างดี ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา 104 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 89.65

เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาผู้วิจัยได้วิเคราะห์คำศัพท์ และตัดสินภาษาที่ใช้พูดในแต่ละจุดเก็บข้อมูล และได้เสนอผลการศึกษาลงในแผนที่ภาพที่ 38 คือ แผนที่แสดงการกระจายของภาษาในจังหวัดปราจีนบุรีและสระแก้ว โดยใช้เกณฑ์การศึกษาคำศัพท์ ซึ่งปรากฏผล ดังนี้ จังหวัดปราจีนบุรีมีการใช้ภาษาต่างๆ ได้แก่ ภาษาไทยถิ่นกลาง ภาษาไทยถิ่นอีสาน และภาษาไทยถิ่นกลางควบคู่กับภาษาไทยถิ่นอีสาน ส่วนจังหวัดสระแก้วมีการใช้ภาษาต่างๆ ได้แก่ ภาษาไทยถิ่นกลาง ภาษาไทยถิ่นอีสาน ภาษาเขมร ภาษาไทยถิ่นกลางควบคู่กับภาษาไทยถิ่นอีสาน และภาษาไทยถิ่นกลางควบคู่กับภาษาเขมร

ผู้วิจัยได้ศึกษาจุดเก็บข้อมูลที่พูดภาษาไทยถิ่นกลางทั้ง 2 จังหวัด เพื่อดูว่าจะได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยโคราชหรือไม่ โดยสำรวจวรรณยุกต์เป็นเกณฑ์ช่วยในการตัดสินภาษา ผลการศึกษาที่ได้สามารถแยกจุดเก็บข้อมูลที่พูดภาษาไทยโคราชจำนวน 2 จุด ออกจากจุดเก็บข้อมูลที่พูดภาษาไทยถิ่นกลางได้ จากนั้นได้เสนอผลการศึกษาลงในแผนที่สรุป (ดูภาพที่ 39 หน้า 105) ได้แก่ แผนที่แสดงการกระจายของภาษาในจังหวัดปราจีนบุรีและสระแก้ว โดยใช้เกณฑ์การศึกษาคำศัพท์และวรรณยุกต์ ซึ่งสรุปได้ว่า ในจังหวัดปราจีนบุรีและสระแก้วมีภาษาพูดที่ใช้อยู่ 4 ภาษา ได้แก่ ภาษาไทยถิ่นกลาง ภาษาไทยถิ่นอีสาน ภาษาไทยโคราช และภาษาเขมร ซึ่งสามารถกำหนดพื้นที่ที่พูดภาษาเหล่านี้เป็น 6 เขต เรียงลำดับจากจุดเก็บข้อมูลที่ใช้ภาษาต่างๆจากมากไปหาน้อย ดังนี้คือ เขตภาษาไทยถิ่นอีสาน เขตภาษาไทยถิ่นกลาง เขตภาษาไทยถิ่นกลางควบคู่กับภาษาไทยถิ่นอีสาน เขตภาษาไทยโคราช เขตภาษาเขมร และเขตภาษาไทยถิ่นกลางควบคู่กับภาษาเขมร ตามลำดับ

นอกจากนี้ยังพบบริเวณซึ่งอาจจัดได้ว่าเป็นรอยต่อระหว่างภาษาไทยถิ่นกลางและภาษาไทยถิ่นอีสาน อยู่ 2 บริเวณ (ดูภาพที่ 40 หน้า 110) บริเวณแรกได้แก่บริเวณรอยต่อของภาษาที่อยู่ในอำเภอเมืองปราจีนบุรี และอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี บริเวณที่สองได้แก่บริเวณรอยต่อของภาษาระหว่างอำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี และอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว บริเวณรอยต่อบริเวณที่สองนี้เกาะกลุ่มกันเป็นแนวยาว ซึ่งเป็นแนวเดียวกับเส้นแบ่งเขตจังหวัดปราจีนบุรี และจังหวัดสระแก้ว

อภิปรายผลการวิจัย

1. เมื่อพิจารณาเขตภาษาต่างๆ พบว่ามีความสัมพันธ์กับที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ กล่าวคือ เขตภาษาไทยถิ่นกลางส่วนใหญ่มีพื้นที่อยู่ทางด้านทิศตะวันตก ติดกับจังหวัดทางภาคกลางซึ่งพูดภาษาไทยถิ่นกลางเป็นส่วนใหญ่ เขตภาษาไทยถิ่นอีสานส่วนใหญ่มีพื้นที่ถัดจากเขตภาษาไทยถิ่นกลาง โดยอยู่ติดกับจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นประตูไปสู่ภาคอีสาน เขตภาษาไทยโคราช มีพื้นที่ติดต่อกับอำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งพูดภาษาไทยโคราชเป็นส่วนใหญ่ (วิจิตรนั ภาณุพงศ์, 2530) เขตภาษาเขมร และเขตภาษาไทยถิ่นกลางควบคู่กับภาษาเขมร มีพื้นที่ทางด้านทิศเหนือติดต่อกับอำเภอสะพานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งพูดภาษาเขมร และทิศตะวันออกติดต่อกับประเทศกัมพูชา ซึ่งพูดภาษาเขมร

2. จากสมมติฐานที่ว่าในจังหวัดปราจีนบุรีและสระแก้ว มีภาษาพูดที่ใช้อยู่ 4 ภาษา ได้แก่ ภาษาไทยถิ่นกลาง ภาษาไทยถิ่นอีสาน ภาษาไทยโคราช และภาษาเขมร ซึ่งไม่ตรงกับผลสรุปของการใช้ภาษาต่างๆในทั้ง 2 จังหวัด กล่าวคือ จากการศึกษาการกระจายของศัพท์ 30 หน่วยย่อย ปรากฏว่ามีหน่วยย่อย 4 หน่วยย่อย ซึ่งใช้ศัพท์อื่นๆที่ต่างไปจากศัพท์ภาษาไทยถิ่นกลาง ภาษาไทยถิ่นอีสาน และ ภาษาเขมร ดังนี้

หน่วยย่อยที่ 4 "ฝรั่ง"	-	บักโถ้ย, หมะโถ้ย, โถ้ย
หน่วยย่อยที่ 10 "ไม้กวาด"	-	หญ
หน่วยย่อยที่ 11 "พี่เขย"	-	อ้ายเขย

หน่วยบรรดที่ 12 "พีสะไว้" - เอื้อยเพื่อ, เอื้อยไว้

จุดเก็บข้อมูลที่ปรากฏว่ามีการใช้ศัพท์อื่นๆปะปนอยู่ (ดูภาพที่ 10,16-18) เมื่อพิจารณาจากแผนที่ภาษาในประเทศไทยของเจอร์รี่ เกย์นี่ และ ซีระพันธ์ ส.ทองคำ (2520) ในส่วนที่กล่าวถึงจังหวัดปราจีนบุรีและสระแก้ว พบว่ามีการใช้ภาษาพวนใน 3 อำเภอของจังหวัดปราจีนบุรี คือ อำเภอบ้านสร้าง ศรีมหาโพธิ และศรีมโหสถ และใช้ภาษาย้อในอำเภออรุณประเทศ จังหวัดสระแก้ว ซึ่งบริเวณที่พบว่ามี 2 ภาษาดังกล่าว ก็ตรงกับจุดเก็บข้อมูลในงานวิจัยนี้ที่พบว่ามีการใช้ศัพท์อื่นๆ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ค้นหาศัพท์นั้นๆไปตรวจสอบกับพจนานุกรมไทยพวน ของพระธรรมมหาวิริญัตต และพจนานุกรมศัพท์หมวดไทยกลาง-ย้อ(ย้อ)สกลนคร ของนิสิตปริญญาโทภาษาศาสตร์ รุ่นที่ 2 (2521-2522) ปรากฏว่า

หน่วยบรรดที่ 4	"ฝรั่ง"	ภาษาพวนใช้ว่า - บักร้อย, ร้อย
หน่วยบรรดที่ 10	"ไม้กวาด"	ภาษาพวนและย้อใช้ว่า - หยู
หน่วยบรรดที่ 11	"พี่เขย"	ภาษาพวนและย้อใช้ว่า - อ้ายเขย
หน่วยบรรดที่ 12	"พีสะไว้"	ภาษาพวนใช้ว่า - เอื้อยเพื่อ ภาษาย้อใช้ว่า - เอื้อยไว้

ถ้าจะสรุปจากการใช้ศัพท์อื่นๆของหน่วยบรรด 4 หน่วยบรรดดังกล่าว อาจจะกล่าวได้ว่าจุดเก็บข้อมูลที่ตำบลกุลาพัน ต.บสกลโคกไทย อำเภอศรีมโหสถ และตำบลศรีมหาโพธิ ตำบลดงกระตงยาม ตำบลหัวหว้า อำเภอศรีมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งเป็นจุดเก็บข้อมูลที่ใช้ศัพท์พวน ภาษาที่พูดน่าจะเป็นภาษาพวน และจุดเก็บข้อมูลที่ตำบลเมืองไผ่ ตำบลทัพริก อำเภออรุณประเทศ จังหวัดสระแก้ว ซึ่งเป็นจุดเก็บข้อมูลที่ใช้ศัพท์ย้อ ภาษาที่พูดน่าจะเป็นภาษาย้อ แต่อย่างไรก็ตามควรจะมีการศึกษาให้ละเอียดยิ่งขึ้น เพราะถ้าพิจารณาจากงานวิจัยนี้ บริเวณที่คาดว่าพูดภาษาพวนและย้อ ศัพท์ที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นศัพท์ภาษาไทยถิ่นอีสาน ผู้วิจัยจึงได้ตัดสินใจให้บริเวณดังกล่าวเป็นบริเวณที่พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน ซึ่งนับว่าเป็นข้อบกพร่องของงานวิจัยนี้ที่ไม่ได้เตรียมหน่วยบรรดเพื่อศึกษาภาษาดังกล่าวให้ชัดเจน

4. เมื่อเปรียบเทียบงานวิจัยนี้กับงานวิจัยเรื่อง "ภูมิศาสตร์คำศัพท์ภาษาไทย 4 ถิ่น : การศึกษาเชิงจำกัด ของ ชลิดา โรจนวัฒนวุฒิ (ดูงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หน้า 18-19) ปรากฏว่าผลการวิจัยที่ได้ส่วนใหญ่ไม่ตรงกัน กล่าวคือ งานของชลิดา พบว่ามีการใช้คำศัพท์ของภาษาต่างๆ ได้แก่ ภาษาไทยถิ่นกลาง ภาษาไทยถิ่นอีสาน ภาษาไทยถิ่นกลางปะปนกับภาษาไทยถิ่นอีสาน ภาษาไทยถิ่นกลางปะปนกับภาษาไทยถิ่นเหนือ และใช้ 3 ภาษาปะปนกัน ได้แก่ ภาษาไทยถิ่นเหนือ ภาษาไทยถิ่นกลาง และภาษาไทยถิ่นอีสาน ในบริเวณอำเภอต่างๆของทั้ง 2 จังหวัด แต่เนื่องจากงานวิจัยนี้เก็บข้อมูลระดับอำเภอ อำเภอละ 1 จุด ทั้ง 2 จังหวัดมี 13 อำเภอ รวมจุดเก็บข้อมูลเพียง 13 จุดเท่านั้น ซึ่งต่างจากงานของผู้วิจัยที่เก็บข้อมูลระดับตำบล ตำบลละ 1 จุด จุดเก็บข้อมูลที่ศึกษา 104 จุด จาก 116 ตำบล ดังนั้นผลการวิจัยของชลิดาไม่น่าจะนำมาเป็นตัวแทนของภาษาที่พูดอยู่จริงในจังหวัดปราจีนบุรีและสระแก้ว เช่น การที่ชลิดาพบว่า มีการใช้คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นกลางปะปนกับภาษาไทยถิ่นเหนือที่อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว แต่ในงานวิจัยนี้พบว่า อำเภอดังกล่าวส่วนใหญ่ใช้ภาษาไทยถิ่นอีสาน และใช้ภาษาไทยโคราช ภาษาไทยถิ่นกลางปะปนอยู่ และจุดเก็บข้อมูลในงานของชลิดา ที่พบว่าใช้คำศัพท์ของ 3 ภาษาปะปนกัน ซึ่งมีภาษาไทยถิ่นเหนือปะปนอยู่ด้วย ได้แก่ อำเภอศรีมโหสถ และอำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยนี้ พบว่า อำเภอศรีมโหสถ ส่วนใหญ่ใช้ภาษาพวน แต่ใช้ศัพท์ภาษาไทยถิ่นอีสานเป็นส่วนใหญ่ และมีศัพท์พวนปะปนอยู่ ผู้วิจัยจึงตัดสินใจให้เป็นบริเวณที่พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน และที่อำเภอนาดี ในงานวิจัยนี้ บริเวณดังกล่าวส่วนใหญ่ใช้ภาษาไทยถิ่นอีสาน

เมื่อพิจารณาโดยรวมจากงานของชลิดา(ดูภาพที่ 4 หน้า 19) พบว่าในจังหวัดปราจีนบุรี และสระแก้ว ส่วนใหญ่ใช้ภาษาไทยถิ่นกลาง แต่ในงานวิจัยนี้ (ดูภาพที่ 39-40 หน้า 105,110) พบว่า ใน 2 จังหวัดส่วนใหญ่ใช้ภาษาไทยถิ่นอีสาน แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของภาษาไทยถิ่นอีสาน ซึ่งเนื่องมาจากเหตุผลทางการปกครองดังที่กล่าวในบทนำ

4. การเก็บข้อมูลวรรณยุกต์โดยใช้แบบสอบถามทางไปรษณีย์ ผู้วิจัยได้ทดลองนำมาใช้เป็นงานวิจัยแรก มีผลดี คือช่วยประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง แต่มีข้อจำกัดในการใช้ที่พบในงานวิจัยนี้ ได้แก่ การที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีคิรูปเขียนแทนเสียงในการตอบแบบสอบถาม เช่น คำว่า"บ้า" และ "คำ" ผู้ตอบแบบสอบถามที่ใช้ศัพท์ภาษาไทยถิ่นกลางตอบว่าคำทั้งคู่ออกเสียง

เหมือนกัน เพราะอาจเห็นว่าใช้รูปวรรณยุกต์ที่เหมือนกัน และการที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้คำตอบทุกข้อว่า "เหมือนกัน" หรือ "ต่างกัน" ทั้งหมด อาจเนื่องมาจากความไม่เข้าใจหรือไม่ให้ความสนใจในการตอบแบบสอบถามส่วนนี้

ปัญหาที่พบในงานวิจัย

1. จำนวนแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาในครั้งแรก มีจำนวนน้อยมาก เพราะผู้วิจัยส่งแบบสอบถามในช่วงปิดภาคการศึกษา จึงต้องส่งแบบสอบถามเป็นครั้งที่ 2 จำนวนแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมามีจำนวน 104 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 89.65 ซึ่งเป็นจำนวนที่มากพอสมควร
2. การลงสัญลักษณ์ต่าง ๆ ในแผนที่บริเวณที่มีจุดเก็บข้อมูลติดกันมาก ผู้วิจัยต้องใช้วิธีการขยายส่วนบริเวณดังกล่าว จึงสามารถลงสัญลักษณ์ต่าง ๆ ได้ และย่อส่วนให้พอดีกับหน้ากระดาษวิทยานิพนธ์ จึงทำให้เสียเวลามาก
3. การเลือกคำที่ใช้ทดสอบวรรณยุกต์ที่มีรูปวรรณยุกต์เหมือนกัน ทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามอาจเข้าใจผิดได้ เช่น คำว่า ผ้า-ป่า คำว่า บ้า-ห้า

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ศึกษาจุดเก็บข้อมูลที่ใช้ศัพท์อื่นๆให้ละเอียดยิ่งขึ้น เพื่อดูว่าเป็นบริเวณที่พูดภาษาพวนและภาษาย้อจริงหรือไม่
2. ศึกษาาระบบเสียงวรรณยุกต์ในจังหวัดปราจีนบุรีและสระแก้ว เพื่อนำผลการศึกษามาเปรียบเทียบกับงานวิจัยนี้
3. ศึกษาบริเวณที่พูดภาษาไทยถิ่นต่างๆ ด้วยวิธีการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ โดยเปลี่ยนคำที่ใช้ทดสอบวรรณยุกต์เป็นวรรณยุกต์ประเภทต่างๆ เพื่อเป็นการพัฒนาการศึกษามุมศาสตร์วรรณยุกต์ต่อไป
4. ศึกษาโดยละเอียดว่าภาษาเขมรที่พูดในจังหวัดปราจีนบุรีและสระแก้ว เป็นเขมรสูงแบบที่พูดในจังหวัดสุรินทร์ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ หรือเป็นเขมรต่ำ แบบที่พูดกันในประเทศกัมพูชา หรือเป็นลักษณะผสม หรือมีลักษณะเด่นเฉพาะตัว